

Kommunernes Skolebiblioteksforening

Generalforsamling den 6. maj 2011

Formandens beretning - mundtlig del

Den skriftlige beretning er jo et tilbageblik på denne hovedbestyrelses første regeringsår. Her i den mundtlige del vil jeg kigge fremad og give jer nogle bud på, hvad foreningens fokusområder er i det kommende år.

Som nævnt i den skriftlige del behandlede hovedbestyrelse, fagligt udvalg og personale 4 fokusområder på seminaret i september sidste år. Fokusområderne endte med at blive "Læsning, undervisningsmidler og læring", "Integrerede biblioteker/samarbejde", "Kommunebesøg" og "Fremtidens formidling/medier".

Disse fokusområder vil vi fortsat arbejde med. Først og fremmest vil vi fortsætte rækken af kommunebesøg, som efter min mening bør prioriteres meget højt, fordi det giver et meget stort udbytte for begge parter.

Besøgsrækken til folketingets skolepolitiske ordførere vil vi også fortsætte – og der bliver rigeligt at se til, fordi vi jo ved, at der vil komme et folketingsvalg på et eller andet tidspunkt, og når det har været der, kan vi begynde forfra. Men det er kun godt, for jo flere vi får talt med, jo stærkere kan vi komme igennem med vores budskab.

Synlighed

Det har været og er stadig meget vigtig for hovedbestyrelsen at foreningen er synlig. Vi vil derfor også det kommende år have meget fokus på, at foreningen er genkendelig i alt, vi udsender. Derfor arbejder vi på at få en slags designmanual, der sikrer ensartethed i såvel elektronisk som trykt materiale, så vi bliver genkendt, og man kan se, hvorfra materialet kommer.

På hovedbestyrelsens møde her lige inden årsmødet blev det første udkast fremlagt, og nu vil sekretariatet og trykkeriet arbejde videre efter vores kommentarer, så det vil ikke vare længe, før vi kan arbejde efter det nye koncept.

Nu jeg taler om formidling, er der endnu en side, jeg ikke har omtalt. Nemlig foreningens hjemmeside, som vi også gerne vil føre up-to-date og tilføje mere dynamik. Der har her i foråret været en række indledende møder med blandt andre Danmarks Biblioteksforening, som er i færd med at udarbejde en helt ny hjemmeside, fordi der måske kunne være en idé i at hægte sig på deres arbejde.

Der er endnu ikke kommet noget konkret ud af det, men det, vi skal arbejde videre på, er at oprette en vidensdatabase med bl.a. erfaringer fra udviklingsprojekter, så forhåbentlig vil jeg i min beretning på næste generalforsamling kunne fortælle en hel masse om vores nye, fantastiske hjemmeside.

Netværk

Markedsføringsmæssigt arbejder vi også meget i netværk for at fastholde og tiltrække medlemmer. Foreningen har også nogle gode og tætte samarbejdspartnere, som vi kan trække på i forskellige sammenhænge, både hvad angår indsamling af viden og formidling af vores budskaber.

Vores vigtigste samarbejdspartnere er helt klart Danmarks Skolebibliotekarere og Danmarks Biblioteksforening, men vi arbejder hele tiden på at udvide netværket og inddrage nye partnere i vores arbejde. Her tænker jeg blandt andet på it-vejlederne, som mere og mere bliver en integreret del af skolebiblioteket.

Og jeg tænker på skolelederne, som får større og større betydning for skolebibliotekernes arbejde. Der, hvor skolebiblioteket har lederens bevågenhed, har det de bedste betingelser for udvikling. Det så vi også i går, hvor det i forbindelse med kåringen af Årets Skolebibliotek var tydeligt, at netop skoleledelsens direkte samarbejde med skolebiblioteket var årsagen til, at netop disse tre er så godt på vej ind i fremtiden.

Derfor tror jeg også, det har været en rigtig god satsning med vores stand på skoleledernes årsmøde. I fremtiden vil netop skolelederne være dem, der skal tale skolebibliotekernes sag, og derfor må vi være synlige overfor netop denne gruppe. Det netværk skal vi pleje og prøve at udbygge.

Indflydelse

Der ud over prøver vi fra foreningens ledelse at deltage i relevante aktiviteter i forskellige sammenhænge. Det gør vi dels for at udbygge vores netværk og dels for at fremme foreningens muligheder for indflydelse.

For at nævne et eksempel har vi deltaget i en konference om oprettelsen af netportalen Danskernes Digitale Bibliotek, fordi det er vigtigt at sikre fri og lige adgang til al information, udanset om man er borger eller skoleelev. I denne sammenhæng har foreningen sin berettigelse, fordi vi er til stede og siger "skole", hver gang nogen siger "bibliotek". Vi vil følge det videre arbejde med netportalen tæt for at være med til at sætte vores aftryk på det endelige resultat, så skolerne ikke kommer til at være udenfor.

En netportal, som allerede eksisterer, er Palles Gavebod, som er børnebibliotekernes fælles tiltag overfor tweens – de 9-12 årige. Her har det lige siden lanceringen af demoverversionen på Danmarks Biblioteksforenings årsmøde sidste år underet os, hvor skolebibliotekerne var henne i den forbindelse.

Det er trods alt skolebibliotekerne, der har eleverne, og dermed dem, der kan være med til at bære portalen frem. Det har vi også nævnt over for Styrelsen for Bibliotek og Medier, der står bag oprettelsen af portalen, flere gange.

Derfor var det også en stor glæde, da vi sammen med Danmarks Skolebibliotekarere og en repræsentant for Undervisningsministeriet i foråret blev inviteret med til et møde i Styrelsen for Bibliotek og Medier, fordi portalens hovedredaktion gerne ville inddrage skolerne.

På mødet kom der mange gode forslag på bordet, og noget af det, hovedredaktionen fremover vil arbejde på, er at sætte mere fokus på synliggørelse af fagbøger og at formidle, så det også appellerer til læsesvage børn. Endvidere blev det foreslået at nedsætte et børnepanel, der jævnligt skal give kvalitativ feedback på sitets indhold og funktioner.

Det bliver spændende at se, hvilke ændringer der vil komme i gaveboden, og vi vil naturligvis gerne blive ved med at deltage i sparringen om sitet, så også det kan blive en del af skolernes hverdag.

Af andet netværkssamarbejde, hvor vi gør og forsat skal gøre vores indflydelse gældende, vil jeg blot nævne Biblioteksrapporten, hvor repræsentanter fra alle landets biblioteksorganisationer gensidigt orienterer om deres arbejde og koordinerer fælles tiltag.

Endelig vil jeg nævne, at jeg her i juni måned skal deltage i en paneldebat på en nordisk samarbejdskonference, hvor jeg blandt andet skal fortælle om foreningens arbejde. Det giver en god mulighed for også at få spredt information om foreningen uden for landets grænser.

Udvikling

Der er altså mange steder, hvor foreningen har mulighed for at gøre sin indflydelse gældende, og mange steder, hvor der bliver vist opmærksomhed og interesse for skolebibliotekerne og deres virke og udvikling. Men der er også områder, hvor vi kunne ønske mere opmærksomhed og interesse.

Min oplevelse efter det første år som formand er, at der ikke er mange skolepolitikere, der bruger meget energi på at sikre udviklingen af skolebibliotekerne - skolens pædagogiske udviklingscenter. Som en integreret og oftest velfungerende del af skolens hverdag er skolebiblioteket ikke noget, der syner i det skolepolitiske landskab, hvor besparelser, rationaliseringer, skolelukninger og -sammenlægninger er det, der løber med det meste af opmærksomheden. Derfor er der ikke mange lokale midler til rådighed til nye tiltag, der kan bringe udviklingscenterne endnu videre.

Det er altså vigtigt at skaffe midler til udvikling og udviklingsprojekter andre steder fra. Derfor er det rigtig godt, at der fra statens side afsættes midler til netop dette formål, nemlig med Udviklingspuljen for folke- og skolebiblioteker, der administreres af Styrelsen for Bibliotek og Medier.

En udviklingspulje, der er afsat til udvikling i hele landet – og skulle man tro – til fælles glæde for hele landet. Altså en pulje, som skal sikre, at resultaterne fra gennemførte udviklingsprojekter kommer alle til gode, så vi - populært sagt – ikke skal blive ved med at opfinde de samme dybe tallerkener og det samme varme vand.

Min undren var derfor stor, da vi i forbindelse med mødet om de ansøgninger, der var indkommet om skolebiblioteksformål, og som Undervisningsministeriet giver indstilling om, kunne konstatere, at der ikke var kommet særlig mange ansøgninger, og kun en enkelt fra en landsdækkende organisation, nemlig Kommunernes Skolebiblioteksforening – men denne ansøgning opnåede desværre ikke tilskud. Måske var den ikke god nok?

Men min undren blev dog meget større, da vi senere erfarede, at der praktisk talt ikke var deltagelse af landsdækkende organisationer i ét eneste af de projekter, som opnåede støtte, da ansøgningerne blev behandlet i udviklingspuljens overordnede udvalg.

HVORFOR?

Som jeg har skrevet i mine bemærkninger i et nummer af *Børn & Bøger* kræver det en del kræfter at få spredt erfaringerne fra de enkelte udviklingsprojekter effektivt ud til den enkelte skole i den enkelte kommune. Erfaringerne og resultaterne bliver ofte blot formidlet via forskellige hjemmesider, herunder Styrelsen for Bibliotek og Mediers egen.

Men det er altså ikke nok. Det er passiv information. Hvor mange mon har tid til at surfe rundt på forskellige hjemmesider for at se, om der skulle være sket noget nyt og spændende? Hvor mange mon regelmæssigt går ind på styrelsens hjemmeside for at kigge af rapporteringer igennem for at finde inspiration? Næppe mange, vil jeg tro. Derved går mange glip af meget.

For at sprede erfaringerne effektivt er det nødvendigt at gøre en aktiv indsats. En indsats, der også handler om at sortere i de tilgængelige erfaringer og videregive dem på en let og overskuelig måde. Det kan for eksempel være i form af et trykt produkt – eller med et samlet overblik i en digital publikation, som man kan downloade og med ét klik have det hele uden at skulle stykke det sammen selv.

Det er her, de landsdækkende organisationer har deres styrke, fordi de har deres netværk, og fordi de har kræfterne og kompetencerne til at foretage den omtalte sortering og bearbejdning af informationer. Så når de landsdækkende organisationer er involveret i projekterne, er der en vis sikkerhed for, at der kommer brugbar inspiration ud på landsplan.

Derfor undrer det mig særdeles meget, at ikke en eneste af hverken Kommunernes Skolebiblioteksforenings eller Danmarks Biblioteksforenings ansøgninger opnåede støtte, til trods for at der samlet set var indkommet ansøgninger for ca. trekvart million kr. minde, end det beløb, der var til rådighed. Så ringe kan de vel ikke alle have været!?!

Når vi taler om ansøgninger vedr. skolebiblioteksformål, var det i øvrigt kun få, der slap igennem nåleøjet og opnåede indstilling om tilskud – paradoksalt nok fordi resultaterne af projekterne skal være af landsdækkende og ikke kun lokal interesse. Samtidig drøftede man i udvalget, hvordan man fik flere ansøgninger fra mindre kommuner og yderområder – og her tænker jeg jo, at de landsdækkende organisationer ville være oplagte som tovholdere og formidlere på landsplan.

Hvor blev pengene af?

Det bringer mig videre til en helt anden sag, og her må jeg – selv om jeg har sagt, at jeg i denne del af beretningen vil se fremad - lige give jer lidt historie:

Når man ser tilbage i foreningens arkiver, kan man i de ældre udgaver af Skolebiblioteksår-bog læse, at Folke- og Skolebibliotekernes rådighedssum, som udviklingspuljen dengang hed, i henhold til biblioteksloven var en bevilling på finansloven, hvor 60 % var tiltænkt folkebiblioteksformål og blev fordelt af kulturministeren, og 40 % var tiltænkt skolebiblioteksformål og

blev fordelt af undervisningsministeren. Tilskud til fællesopgaver blev ydet efter forhandling mellem de to ministre.

Sådan er det ikke længere. Både biblioteksloven og folkeskoleloven er blevet ændret, så skolebibliotekerne nu sorterer under folkeskolen, hvor de også rettelig hører hjemme, fordi de er en del af skolen og dens undervisning.

Skolebibliotekerne er dog fortsat også en stor del af den samlede biblioteksvæsen i Danmark, hvor vi historisk set udgør en 1/3 af virksomheden.

Skolebibliotekerne er da også stadig et indsatsområde under Udviklingspuljen for folke- og skolebiblioteker, men efter forskellige ændringer er det ikke længere undervisningsministeren, der fordeler tilskuddet til skolebiblioteksformål. Der er heller ikke længere øremærket et beløb til skolerne. Fra at have været 40 %, blev det først til et fast beløb på 2,5 faldende til 2,1 millioner kr. for derefter at blive en udefineret del af den samlede pulje.

Styrelsen for Bibliotek og Medier angiver, at skolebibliotekerne nu er "ligestillet med folkebibliotekerne i den forstand, at bevillinger til projekter i skolebibliotekerne afhænger af ansøgningerne til indsatsområdet i stedet for at være begrænset af en bestemt sum."

Hvis man så går ind og ser på, hvor stor en del af det samlede beløb i udviklingspuljen, der er blevet givet til skolebiblioteksformål i løbet af de seneste 10-12 år, er vi endog *meget* langt fra de gamle 40 % af midlerne.

Rent faktisk er der i perioden, siden begrænsningen blev ophævet, hvert år blevet bevilget fra under 1 million kr. til knap 2,7 millioner kr. her senest. I den samme periode har den samlede udviklingspulje opereret med tal i størrelsesordenen omkring 12-15 millioner kr. pr. år, hvilket svarer til i nærheden af 5-6 millioner kr. til skolebiblioteksformål, hvis der stadig havde været tale om 60/40 % fordelingen.

Selv hvis de midler, der er blevet bevilget til fællesformål, og som ikke er nøjere specificeret, tælles med, kan det være svært at se, at skolebibliotekernes andel kan komme der op i nærheden.

Når man så samtidig kan læse i referatet fra dette års møde i det fagligt rådgivende udvalg vedr. Udviklingspuljen, at konklusionen af drøftelsen af anvendelse af ubrugte midler blev, "at styrelsen vil overveje muligheden af et projekt i regi af udviklingsopgaver af overbygningskarakter", stiger min bekymring yderligere, da det jo må betyde, at midlerne går til et helt andet område end almindelige folke- og skolebiblioteker, nemlig overbygningsbibliotekerne – centralbibliotekerne.

Jeg synes, det er meget trist, at det, der engang var gode intentioner om en stor procentdel af udviklingsmidler til skolebiblioteksformål, administreret direkte af undervisningsministeriet, i dag er blevet til en udvandet og stadigt mindre del af en stor pulje i kulturministeriet.

Det må være på tide at gøre opmærksom på problemstillingen om øremærkede midler til skolebiblioteksudvikling, og vi vil derfor søge foretræde for Folketingets uddannelsesudvalg om sagen, men alle ved jo, at vi lige så godt kan vente, indtil det forestående folketingsvalg er overstået, for inden da, sker der ingenting.

Ny bekendtgørelse

En anden opgave, vi vil tage fat på, så snart valget er overstået, er over for såvel uddannelsesudvalget som undervisningsministeren – igen – at understrege behovet for en ny bekendtgørelse.

Vi har sagt det før, vi har gentaget det over for skiftende ministre, i uddannelsesudvalget og på møderne med partiernes skolepolitiske ordførere. Alle har været lydhøre, og daværende undervisningsminister Tina Nedergaard oplyste, at en ny bekendtgørelse skulle være på vej, så jeg er overbevist om, at så snart der igen bliver arbejdsro efter valget, vil der komme skred i arbejdet.

Vi vil i hvert fald gøre vores for, at det sker. Og det så hurtigt som muligt.

Jeg vil gerne understrege, at det er statens ansvar, at sikre en ordentlig lovgivning og ordentlige bekendtgørelser, som kommunerne kan tilrettelægge skolernes og skolebibliotekernes virksomhed efter. Det er staten, der sender signaler til kommunerne om, hvad der skal i fokus.

Så når staten ikke sender signal om at sætte fokus på udvikling af skolebibliotekerne ved at udsende en ny bekendtgørelse, er der vel ikke noget at sige til, at det kan være svært at opnå opmærksomhed og interesse for skolebibliotekerne blandt skolepolitikere ude i den enkelte kommune. Og dette påvirker naturligvis også interessen for Kommunernes Skolebiblioteksforening og dens arbejde.

Hvorfor være medlem?

Som det fremgår af ledelsesberetningen om foreningens regnskab for 2010 har foreningen 59 kommunale medlemskaber. Hvad er årsagen til, at disse 59 kommuner er medlem af Kommunernes Skolebiblioteksforening? Ved at være medlem støtter de foreningens aktiviteter og helt klart især den politiske indflydelse, foreningen har i forbindelse med lovgivningsarbejdet. Så det er helt klart for mig, at denne forening fortsat skal arbejde med at oplyse og påvirke folketingets medlemmer til gavn for skolebibliotekerne i kommunerne. Og jo flere medlemmer, der står bag, jo større bliver gennemslagskraften.

Hvad er så årsagen til, at der ikke er flere kommunale medlemskaber? Er de ligeglade med området? Er det kontingentets størrelse? Utilfredshed med foreningens aktivitetsniveau, dens fokusområder?

Det er svært at spå om, så derfor bruger vi også ressourcer på kommunebesøg til ikke medlemskommuner for at få svar på dette. Hvad kan vi gøre bedre? Hvad skal der til, for at flere vil støtte arbejdet?

Vi kommer også rundt til medlemskommunerne, og selvom der alle vegne bliver vist interesse for foreningen, er der alligevel ikke mange, som har meldt sig her til årsmødet. Det er en skam, for det ville være rigtig dejligt, hvis flere byrådspolitikere ville prioritere at deltage og tage en eller flere med fra det faglige niveau, så vi kunne få mangfoldigheden til at blomstre.

Det vil vi fortsat arbejde hen imod fremover.

Tid til samarbejde

Jeg deltog i Danmarks Biblioteksforeningsforenings meget flot besøgte årsmøde, hvor Vagn Ytte Larsen i sin beretning lagde op til debat med et indlæg om, hvorvidt tiden er moden til, at skole-, folke- og forskningsbibliotekerne taler med én samlet stemme. Om man i hvert fald burde intensivere samarbejdet, i det mindste på det administrative plan mellem organisationerne.

Der var mange af de tilstedeværende kulturpolitikere, der havde en mening om samarbejde mellem og endda sammenlægning af Danmarks Biblioteksforening og Kommunernes Skolebiblioteksforening. Derfor opfordrede jeg på mødet til, at de tilstedeværende kommunalpolitikere skulle gribe fat i deres lokale skolepolitikere og få dem til at prioritere skolebibliotekernes vilkår ved bl.a. at deltage i dette årsmøde, så vi kan få diskuteret de fremtidige muligheder for samarbejde.

I dag kan diskussionen ikke blive så bred og mangfoldig, da vi ikke er mange kommunalpolitikere til stede – desværre.

Men hovedbestyrelsen har besluttet at kvittere for invitationen til samarbejde ved at deltage i et fællesmøde med Danmarks Biblioteksforenings forretningsudvalg, hvor vi kan drøfte mulighederne. Herfra må vi så se, hvor initiativet fører hen.

Økonomi

Kommunernes Skolebiblioteksforening er – som andre foreninger - afhængig af medlemmernes tilslutning og opbakning, ligesom dens økonomi er afhængig af medlemskontingentindtægterne. Gennem tiderne har dette også kunne ses af skiftevis stigende og faldende medlemstilslutning og deraf følgende økonomi.

Et større frafald omkring årtusindskiftet medførte således en større negativ egenkapital. Tilbage i 2002 satsede foreningen så på at gennemføre projekter, så der kunne tilføres midler fra eksterne puljer og fonde. Dette initiativ øgede aktivitetsniveauet og medførte også en positiv udvikling i medlemstallet og dermed kontingentindtægten, og den store negative egenkapital blev nedbragt og vendt til en positiv egenkapital i 2006.

Imidlertid medfører en sådan satsning også en vis sårbarhed, når man bliver afhængig af eksterne bevillinger. Så desværre blev foreningens egenkapital kort efter igen negativ, om end det var noget mindre end tidligere. I 2009 besluttede hovedbestyrelsen derfor at sætte kontingenterne op til et niveau, der stort set kunne dække foreningens basisudgifter, så man ikke var afhængig af indtægtsdækket virksomhed.

Desværre lykkedes det os alligevel ikke at rette op på egenkapitalen sidste år, og desværre har vi også set en medlemstilbagegang fra 2010 til 2011. Dette skyldes angiveligt, at kommunerne skal spare for at få deres budgetter til at hænge sammen - og i den forbindelse bliver vores forening reduceret til et tal på sparelisten.

Derfor er foreningens økonomi igen blevet meget sårbar, da vi atter er blevet afhængig af eksterne bevillinger, for at regnskabet kan balancere. I hovedbestyrelsen er vi meget opmærksomme på situationen og følger udviklingen nøje med henblik på at gribe ind, da det er et er-

klæret mål, at Kommunernes Skolebiblioteksforening i løbet af de kommende få år igen får en positiv egenkapital.

Jeg er sikker på, at det nok skal lykkes, og økonomien må ikke blive en hindring for, at vi fortsat arbejder på at udvikle skolernes læringscentre til gavn for alle børn og unge i Danmark.

Fremad

I det kommende år vil vi derfor især have fokus på, hvordan vi får etableret og styrket den nødvendige kontakt til skolepolitikere ude omkring i landet. Det er godt og fint, at ansvaret for skolernes udviklingscentre er uddelegeret til skolebestyrelserne og i realiteten til skolelederne. Det netværk vil vi som sagt gøre alt for at styrke. Men det er ikke nok. Vi *skal* have fat i det politiske niveau.

Det er politikerne, der afstikker de rammer og fastsætter den økonomi, den enkelte skole og dermed dens skolebibliotek skal udvikle sig under. Og det er af afgørende betydning, at disse rammer og økonomien giver plads til udvikling, udvikling og udvikling.

Tak

Til slut vil jeg gerne takke hovedbestyrelsen og forretningsudvalget for samarbejdet i det første år i denne periode. Vi har taget fat i mange udfordringer, og jeg er glad for, at alle bidrager konstruktivt til foreningens arbejde.

Uden vores velfungerende faglige udvalg kunne vi heller ikke arbejde politisk, så endnu en gang mange tak for jeres indsats og det gode samarbejde.

Vi har været en medarbejder mindre i en lang periode, da Maria jo er på barselsorlov, og derfor er der blevet trukket meget på det øvrige personale. Tusind tak for jeres indsats. En særlig tak til Gitte for at have været en kæmpe hjælp og støtte for mig som ny formand, men også i særdeleshed for Kommunernes Skolebiblioteksforening.

Med de ord overlader jeg såvel den skriftlige som den mundtlige beretning til generalforsamlingen.

Liselotte Hillestrøm